

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum aliqua actio possit esse indifferens quòd nec sit
bona nec mala bonitate val malitia morali quam considerat moralis
Philosophus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

quia cum voluntas non tendat, nisi in illud quod ostensum est ipsi per rationem, & ratio erronea haereticus dicit quod iurare est illicitum, & contra diuinum praeceptum, si haereticus iurat timore mortis, vel alio quocumque modo facit contra illud quod credit diuinum praeceptum esse prohibitum, & sic est contemptor praecepti diuini, non quidem in iuramento secundum se, sed quia apprehensum tanquam contrarium diuino praecepto, & ideo peccat mortaliter, faciens autem secundum conscientiam talem erroneam, hoc est, nolendo iurare non peccat semper, quia licitum est non iurare.

9 Sed si superueniat praeceptum superioris imponentis haereticus quod iuret, & ipse nolit iurare, peccat mortaliter, tanquam inobediens illi cui obedire tenetur, & in tali casu conscientia erronea simpliciter ligat, quia nec secundum eam, nec contra eam potest talis licite facere. In secundo autem casu semper peccat, faciens secundum conscientiam erroneam, ex quo illud quod ipsa dicitur faciendum, est illicitum secundum se, sed faciens contra eam non peccat si ipsa solum dicitur illud quod est illicitum esse licitum, quia a licitis potest absque peccato abstinere, sed si ipsa dicitur non solum esse licitum, sed debitum, puta quod debitum est furari a diuitibus, ut detur pauperibus, vel quod debitum est mentiri pro saluanda vita alterius, tunc faciens contra eam peccat illo genere peccati, quo apprehendit illud esse debitum fieri, non propter omissionem secundum se, sed quia actus qui omittitur apprehensus est tanquam debitum fieri. Sed potest quari utrum plus peccat sequens conscientiam erroneam, vel faciens contra ipsam. Et dicendum quod hoc non potest vno sermone declarari, sed considerandum est qualiter est illicitum id quod conscientia erronea dicitur esse faciendum, quia quandoque est illicitum ut peccatum veniale (sicut quando conscientia dicit esse mentium propter vitam innocentis saluandam) quandoque vero ut mortale, sicut quando quis credit esse furandum malis diuitibus ut detur bonis pauperibus. Ex parte autem conscientiae erroneae considerandum est quid ipsa dicitur, quia quandoque dicitur aliquid faciendum tanquam ex praecepto, ut prope quod non mentiens propter vitam alterius saluandam reus est homicidii, quandoque vero dicitur aliquid esse faciendum ut opus misericordiae solum, ut prope quod furans ut detur pauperibus est misericors, & in primo casu sequens conscientiam erroneam peccat solum venialiter, sed faciens contra ipsam peccat mortaliter. In secundo autem econuerso. Si autem aliquid ex praecepto sit faciendum vel dimittendum conscientia autem dicitur oppositum tanquam cadens sub praecepto comparandum est praeceptum praecepto, & secundum hoc iudicandum. Verbi gratia, si mulier errante conscientia credat quod licitum sit ei moechari ut saluet suam vel viri vitam, alioquin rea est homicidii, plus peccat exponendo se vel virum morti quam moechando, quia maius est non occidere quam non moechaberis, simili modo iudicandum est in omnibus aliis.

10 Ad primum argumentum dicendum quod praeceptum inferioris non obligat contra praeceptum superioris, quando quis scit vel tenetur scire praeceptum superioris, & ideo conscientia errans errore imputabili non obligat contra diuinum praeceptum, ligat tamen modo quod dictum est. Sed quando praeceptum inferioris nescitur esse contra praeceptum superioris, nec ignorantia talis imputatur, tunc praeceptum inferioris ligat. Et hoc modo conscientia erronea errore non imputabili ligat sicut dicitur fuisse de Iacob cum Lya, nec tamen ipsa ligat secundum se, sed ratione diuini praecepti sub quo aliquid apprehendit.

11 Ad secundum dicendum quod illud quod fit contra conscientiam erroneam opponitur alicui praecepto diuino non quoad factum, sed quoad animam facientis qui apprehendit illud quod conscientia dicitur sub ratione alicuius praecepti diuini.

12 Argumenta in oppositum solum probant quod conscientia erronea ligat sic quod faciens contra ipsam peccat, quod concedimus.

Sententia huius distinctionis, XL.
in generali & speciali.

Post hoc de actibus addendum est. Superius determinatum est Magister de peccato prout respicit actum voluntatis interioris. Hic vero determinat de eo secundum quod est in actibus exterioribus. Et diuiditur in partes duas. Primo ostendit intentum. Secundo mouet quaedam quaestiones circa determinata. Secunda in principio. 4. dicitur vbi quod intentio. Prima est principalis lectionis. Et diuiditur in duas. Primo ostendit quod actus a voluntate bonitate & malitiam habent. Secundo inquit utrum hoc vniuersaliter fit in omnibus verum, Secunda ibi, sed quaeratur utrum omnia opera. Haec secunda diuiditur in tres. Primo mouet quaestionem, & tangit circa hoc diuersas opiniones. Secundo determinat veritatem. Tertio ostendit quomodo secundum alteram opinionem possit aliter responderi. Secunda ibi, sed Aug. euidensissime docet. Tertia ibi, quae tamen quaedam contendunt. Haec est sententia & diuisio lectionis in generali.

2 IN Speciali sic procedit. Et proponit primo quod licet omnes actus sint boni in quantum sunt & a deo sunt, dicuntur tamen boni & mali simpliciter in quantum ex bona & mala voluntate, vel intentione procedunt. Postea quaerit utrum hoc sit vniuersaliter verum, quod actus omnes a voluntate bonitatem vel malitiam habeant. Et respondet ad haec quaestionem quod quidam hoc concedunt quod omnes actus dicuntur de se indifferentes, & sola voluntate bonitatem habent vel malitiam. Alij autem dicunt quod quidam sunt actus in se boni, qui nec sunt nec recipere possunt malitiam a voluntate. Similiter quidam actus de se sunt mali, nec possunt fieri boni per bonam voluntatem, alij sunt actus qui sunt indifferentes, & illi bonitatem & malitiam a voluntate, vel a fine recipiunt. Postea Magister aliter dicit per Aug. dicendum quod omnes actus possunt a voluntate bonitatem & malitiam habere praeter illos actus qui de se sunt mali, & illi per voluntatem nullo modo possunt fieri boni, sicut declarat per exempla. Verum tamen dicit quod aliqui sunt actus alii minus vel magis mali, ex quo concludit Magister quod bonitas in actione est a voluntate, malitia autem ex actione venit multoties in voluntatem: unde quod dicitur confirmat per actionem Iudeorum crucifigentium Iesum. Quod autem dicit Ambr. in bonis intelligendum est, & non in per se malis. Vltimo dicit quod secundum quosdam, si peccata possunt fieri bono fine, vel bonam causam habere, recipiunt bonitatem a voluntate, sed quia non possunt habere talem causam, vel talem finem, ideo dicit Augustinus ea bonitatem non recipere a voluntate. Et in hoc terminatur, &c.

QUESTIO PRIMA.

Utrum aliqua actio possit esse indifferens ad bonum & ad malum.

Theo. 1. 2. q. 13. ar. 3. c. 9.

Circa distinctionem istam quaeruntur tria. Primum est, utrum aliqua actio possit esse indifferens, ita quod nec sit bona, nec mala bonitate vel malitia morali, quam considerat moralis Philosophus. Secundum est, utrum aliqua actio possit esse indifferens, ita quod nec sit bona, nec mala bonitate vel malitia meriti vel demeriti vitae aeternae, quam considerat Theologus. Tertium est, utrum eadem actio possit esse bona & mala simul vel successiue. Ad primum sic proceditur. Et videtur quod aliqua actio possit esse indifferens ad bonum & malum morale, quia nulla species est, quae sub se non contineat, vel continere possit aliquid indiuiduum, sed aliquis actus est indifferens secundum suam speciem, ut leuare festucam: & beatus Augustinus in libro de Ser. domini in monte, quod sunt facta media quae possunt bono & malo fieri animo, de quibus temerarius est iudicare, ergo sub his speciebus poterit inueniri aliquis actus indiuidualis indifferens.

2 Ad idem est quod dicitur in predicamentis quod bonum & malum sunt contraria mediata, ergo non est necesse alterum eorum cuiuslibet actui inesse.

3 IN CONTRARIUM est, quia priuatiue opposita sic se habent circa subiectum aptum natum, quod alterum eorum inest ex necessitate. Sed bonum & malum opponuntur

tur priuatiue, vt visum fuit supra, dist. 34. quaest. 7. Actus autem moralis susceptiuus est bonitatis & malitiae, ergo omni actui morali necesse est alterum inesse.

4. **RESPONSIO.** Sciendum est qd de actu morali contingit loqui dupliciter, scilicet secundum rationem qua foritur ex solo obiecto absq; circumstantiis, vel secundum rationem qua foritur ex obiecto cu omnibus circumstantiis finis, loci & temporis & huiusmodi. Et prima quidem consideratio actus moralis respectu secundae est generalis vel vniuersalis, qua quidam vocant considerationem actus secundum speciem. Secunda autem consideratio respectu primae est particularis, vel singularis, quae potest dici consideratio actus secundum indiuiduū, & actualem existentiam quae est cuiuslibet rei secundum esse singulare, & cu omnibus circumstantiis suis. Primo modo contingit dare actum indifferentem, qui nec est bonus, nec malus, quod patet sic, ille actus est nec bonus nec malus, qui non includit aliquid consonū vel dissonum rationi: sed multi actus sunt, qui considerati solum secundum rationem quam sortiuntur ex obiecto suo non includunt aliquid consonum aut dissonum rationi, ergo tales actus secundum rationem sui obiecti non sunt boni vel mali, sed indifferentes. Maior patet ex eo, quod bonitas vel malitia actus moralis consistit in conformitate vel difformitate ad rationem, vt patuit supra, dist. trigesima octa. quaest. 1. Minor declaratur, sunt enim aliqui actus qui secundum rationem sui obiecti includunt aliquid consonum rationi, sicut reuereri Deum, alii qui includunt aliquid dissonum rationi, vt odire Deum, vel non honorare patrem, alii qui neutrum includunt, sicut leuare festucam. Primi sunt boni, secundi mali, tertii vero nec boni nec mali, quantum est ex ratione sui obiecti.

5. Sed contra rationem istam sic arguitur. Malum opponitur bono priuatiue non contrarie, ergo ad hoc qd actus sit malus sufficit qd careat conformitate ad rationem in qua consistit bonitas actus, nec oportet qd includat difformitatem contrariam: propter quod maior propositio praecedentis rationis videtur falsa, scilicet quod actus ille nec sit bonus nec malus, qui non includit aliquid consonum aut dissonum rationi, quia ex hoc solo videtur actus esse malus quod non includit aliquid consonum rationi, dato quod nihil dissonū rationi includat. Et dicendum quod cum malum consistat in priuatione non quacumq; sed in priuatione boni debiti inesse, nunquam est actus malus, ex hoc qd caret conformitate ad rationem, nisi careat conformitate debita. Vbi autem ratio non debet esse magis recta affirmando q̄ negando, ibi voluntas non debet magis conformari rationi affirmatiue quam negatiue: vnde potest sic argui, & redit in idem. Ille actus nec est bonus, nec est malus, circa quem ratio non potest esse magis recta in affirmando q̄ in negando, sed leuare festucam quantum est praecise ex ratione quam sortiuntur actus ex obiecto est huiusmodi, quia ratio neq; affirmando quod leuanda est, neq; negando leuandam esse magis recta est, ergo actus de se neq; bonus est, neq; malus. Maior patet, quia perfectio & fuga actus voluntatis quoad bonitatem vel malitiam correspondent affirmationi & negationi rationis praecise quoad veritatem & falsitatem, & ideo vbi est ratio aequae indifferentis quoad veritatem & falsitatem in affirmando & negando, ibi est actus indifferens quoad malitiam & bonitatem in prosequendo & fugiendo. Minor probatur, quia reuerentio rationis consistit in conformitate ad aliquam legem naturalem vel diuinam, vel ex his deriuatam, circa autem tales actus, vt leuare festucam, vel huiusmodi, nulla lex aliquid determinat, nec diuina, nec naturalis, nec ex his deriuata, ergo circa eos sic acceptos ratio non potest habere aliquam reuerentiam, vel obliquitatem magis in affirmando q̄ negando, & hoc fuit minor. Sequitur ergo conclusio.

6. Si autem considerentur secundum rationem quam sortiuntur, non solum ex obiecto, sed ex omnibus circumstantiis loci, temporis & finis, quae est consideratio secundum indiuiduum & actualem eius existentiam: distinguendum est, quia talis actus aut procedit ex sola imaginatione, vt confectio barbae, aut sequitur rationem deliberantem. Si sequatur rationem deliberantem, sic impossibile est aliquid actum esse indifferentem, sed necessario quilibet

Quaestio II.

bet est bonus vel malus moraliter, cuius ratio est duplex. Prima, quia ratio deliberans sicut in deliberando procedit ex fine ad consiliandum de his quae sunt ad finem, sic voluntas imperando executionem eius quod deliberatum est, ordinat actum imperatum ad aliquem finem. Ex hoc sic arguitur, Omnis actus imperatus a ratione ordinatur ad finem debitum, vel non, si ordinatur non est indifferens, sed sortitur bonitatem ex fine, si autem non ordinatur ad finem debitum, malus est, quia repugnat rationi cuius est ordinare in finem debitum, ergo &c. Nec potest dici qd ordinatur ad finem indifferentem, quia impossibile est rationem boni non includi in ratione finis, propter quod oportet finem esse vel verum bonum, vel apparatus bonum. Et primo modo actus est bonus. Secundo modo malus.

7. Secunda ratio talis est, si esset aliquis actus indifferens, oporteret dare habitum indifferentem, consequens est falsum, ergo & antecedens, falsitas consequentis patet, quia habitus determinat potentiam, nam vt dicitur. 2. Ethic. Potentia est qua possumus, habitus autem quo bene vel male possumus: & 3. Metaph. dicitur, qd habitus est quod quis bene vel male disponitur ad se vel ad alterum, ergo per habitum potentia determinatur ad bene & ad male. Nullus ergo habitus potest esse indifferens. Consequentia probatur, quia ex actibus generatur habitus, sicut ergo ex actibus bonis frequenter generatur habitus bonus, & ex malis malus, sic ex indifferentibus si essent, generaretur indifferens, quod est inconueniens.

8. Si autem procedat ex sola imaginatione, sic dicuntur quidam qd talis actus est indifferens. Cuius ratio est, quia actus, qui est extra genus moris, non est susceptiuus bonitatis, aut malitiae moralis, quia bonitas supponit entitatem, & talis talem, sed actus qui procedit ex sola imaginatione, vt confectio barbae, est extra genus moris, cum actus habeat qd sit moralis, ex hoc qd aliquoties a ratione deducitur mediata vel immediata, ergo talis actus nec est bonus, nec est malus, sed indifferens. Sed contra hoc instatur, quia vbi inuenitur dominium rationis, vel voluntatis, ibi inuenitur genus moris, sed dominium rationis vel voluntatis inuenitur, non solum in actibus qui sequuntur rationem deliberantem, sed etiam qui praecedunt, in quantum a ratione praeventi potuerunt, vt dictum fuit supra, dist. 24. q. 5. (alioquin in sensualitate nullum posset esse peccatum) ergo actus procedentes a sola imaginatione pertinent ad genus moris, quia subsunt imperio rationis, in quantum ab ea possunt praeventi, & sic per consequens sunt susceptiuus bonitatis, & malitiae moralis, cuius oppositum assumebatur pro fundamento.

9. Et ad hoc potest dici qd aliqui actus procedentes ab imaginatione, & praeventi deliberationem rationis sunt tales, circa quos ratio debet esse peruigil ne insurgant, & tales sunt actus appetitus sensitui circa materiam peccati mortalis: & respectu talium actuum quantumcumq; deliberationem praeventi, potest esse negligens ratio in reprimendo, & peccare saltem venialiter. Et de his procedit ratio, scilicet quod sunt aliquo modo in genere moris, nec sunt indifferentes. Alii autem sunt circa quos ratio nullo modo tenetur esse peruigil, nisi in casu ratione alicuius adiuncti, quia obiecta talium secundum se non sunt materia alicuius peccati mortalis vel venialis, vt leuare festucam, vel fricare barbam: & tales actus vt sic peruenientes, quos non tenetur praeventi ratio, nisi in casu sunt pure extra genus moris, & indifferentes ad bonum & malum, de quibus intelligenda est praedicta opinio.

10. Ad argumenta vtriusq; partis respondendum est. Ad primum, cum dicitur, nulla est species quae sub se non contineat aliquod indiuiduum, &c. Dicendum est quod actum esse indifferentem secundum speciem suam potest intelligi dupliciter, scilicet secundum quod negatio importata per hoc quod est indifferens potest dupliciter ordinari ad copulam verbalem. Vno enim modo potest poni, & sic est sensus, quod de ratione specifica actus est quod sit indifferens, & si isto modo aliquis actus secundum speciem esset indifferens, non solum

Sup. d. 24. q. 3.

esse

esset impossibile dare sub tali specie actum individualemente, imò impossibile esset sub tali specie dare actum, nisi indifferenter, quia ea quae sunt de ratione speciei conveniunt omni individuo sub tali specie, sed sic nullus est actus indifferens secundum speciem suam: sub quo tamen sensu argumentum procedit. Alio modo potest negatio importata per hoc quod est indifferens praeponi copulae verbali sub hoc sensu, quod de ratione speciosa actus non est, quod sit differenter vel determinate bonus vel malus, sed tamen utrumque potest ipsi per aliud convenire, sicut homo ex sua specie non habet quod sit determinate albus, vel determinate niger: & tamen per aliud ei utrumque istorum convenit. Et hoc modo sunt multi actus qui sunt indifferentes secundum suam speciem: nullus tamen secundum individuum, quia individuum multa includit quoad existentiam suam quae ad rationem speciei non pertinent.

11 Et ad aliud quod dicitur postea, quod bonum & malum sunt contraria mediata, ut dicitur in praedicamentis. Dicendum quod Philosophus accipit ita malum strictius, quam nos: accipit enim malum non pro omni actu inordinato, sicut nunc accipimus, sed solum qui est alteri nocivus, sicut in 4. Ethicorum dicitur quod prodigus, qui causa instantiae sua exponit, non est malus, sed vanus, & isto modo nihil prohibet inter bonum & malum esse medium per abnegationem, sed non sicut nunc accipimus.

12 ARGUMENTUM alterius partis bene probat quod neque in dictis, neque in factis est aliquid indifferens, sed quodlibet secundum suam existentiam est bonum vel malum, licet secundum considerationem universalem actus, quae est eius consideratio secundum solam rationem obiecti sit dare aliquem actum, qui ut sic non includit aliquam bonitatem, vel malitiam moralem. Priuatio enim & habitus immediationem habent circa subiectum, ut existens, non ut consideratum.

QVAESTIO SECUNDA.

Verum dabilis sit aliquis actus indifferens inter meritum & demeritum.

Tho. 1. 2. q. 21. ar. 4.

AD Secundum sic proceditur. Et videtur quod omnis actus sit bonus vel malus bonitate, vel malitia meriti vel demeriti vitae aeternae, quam considerat Theologus, quia sicut opponuntur bonum & malum in moribus, sic meritum & demeritum vitae aeternae opponuntur. Sed omnis actus humanus saltem a deliberatione procedens est bonus vel malus moraliter, ut patet ex praecedente questione, ergo similiter omnis talis actus est meritorius vel demeritorius vitae aeternae.

2 Item nullum bonum remanet irremuneratum, & nullum malum impunitum, sed omnis actus a deliberatione procedens est bonus vel malus, ergo pro omni actu deliberato punietur homo vel remunerabitur, sed remuneratio & punio respiciunt meritum & demeritum, ergo &c.

3 Item Apostolus dicit, 1. ad Cor. 10. omnia in gloriam Dei facite, sed omne factum ordinatum ad Deum est meritorium, omne autem factum non ordinatum ad Deum est contra praecipuum Apostoli, & per consequens demeritorium, ergo &c.

4 **IN CONTRARIUM** arguitur, quia nullum bonum est demeritorium, sed carentes gratia faciunt quaedam multa bona, sicut dare elemosinas, honorare parentes, & huiusmodi: ergo tales actus non sunt demeritorii, nec sunt meritorii vitae aeternae, cum sint sine gratia, ergo &c.

5 **RESPONSIO.** Ad questionem istam dicitur quidam quod in habente gratia nullus actus est a deliberatione procedens quin sit meritorius vel demeritorius, sed in non habente gratia potest esse aliquis actus deliberatus, qui nec est meritorius nec demeritorius vitae aeternae. Et ratio eorum est talis, in priuatiis non inuenitur medium nisi secundum quod subiectum non est susceptivum habitus sicut laevis qui visionis susceptivus non est, non dicitur caecus vel videns, nunc est ita quod actus humanus non est susceptivus effectus merendi nisi in habente gratiam (ut de se patet) eo quod nullum meritum est sine gratia, ergo in eo qui caret gratia potest inueniri actus indifferens ad meritum & demeritum, sed in habente gratiam oportet vel meritorium esse, vel demeritorium, quia si est malus erit demeritorius, si bonus erit meritorius, quia cum charitas imperet omnibus virtutibus quaequid ordinatur in finem alicuius virtutis ordinatur ad finem charitatis. Cum ergo omnis actus bonus moraliter ordinatur in finem alicuius virtutis, patet quod ordinatur in finem charitatis & ita est meritorius, unde ad recreationem servato modo eutrapelice sunt actus meritorii in habente gratiam. Sed contra hoc opponitur primo, quia subiectum quod non est susceptivum habitus non est susceptivum priuationis, eaque enim impossibile est laepidem esse caecum, sicut videtur. Sed in non habente gratiam actus non est susceptivus effectus merendi ut dicitur, ergo non est susceptivus demeriti.

Hoc autem est falsum. Carens enim gratia demeretur machando, peierando & huiusmodi faciendo, ergo aut proprium subiectum meriti non est actus hominis habentis gratiam, aut meritum & demeritum non opponuntur priuatiis in quo tamen vis rationis fundatur. Quod autem secundum dicitur quod in habente gratiam actus deliberatus si sit malus est demeritorius, si autem sit bonus moraliter est meritorius, necesse est autem quod aut sit bonus moraliter aut malus, ut patet ex praecedente questione, ergo necesse est quod in habente gratiam omnis actus sit meritorius vel demeritorius.

7 Dicendum quod revera omnis actus malus a deliberatione procedens est demeritorius tam in habente gratiam quam in non habente, quod autem omnis actus moraliter bonus sit meritorius in habente gratiam non probatur sufficienter: licet enim charitas possit imperare omnibus virtutibus, & eorum actus ad finem charitatis ordinare, non oportet tamen quod semper ordinet, sed contingit habentem gratiam facere opus virtutis moralis puta dare elemosinam pauperi ex naturali pietate, honorare parentes ex naturali equitate absque hoc quod ista referat in finem charitatis. Actus autem non est meritorius ex eo quod ordinari potest in finem charitatis, sed eo quod ordinatur, quod non semper fit ut statim dictum est, ergo contingit habentem charitatem facere opus bonum moraliter, quod tamen non est meritorium: constat autem quod non est demeritorium ex quo est bonum, ergo non est necesse omnem actum hominis habentis charitatem esse meritorium vel demeritorium.

8 Sed dices adhuc quod imò, quia actus virtutis moralis cum possit ordinari in finem charitatis si ordinatur est meritorius, si non ordinatur & natus est ordinari est otiosus, & per consequens demeritorius, & sic semper redibit in propositum, sicut quod in habente charitatem omnis actus erit meritorius vel demeritorius.

9 Et dicendum quod non omnis actus qui potest ordinari in aliquem finem si non ordinatur est otiosus, sed solum ille qui debet ordinari, sic enim diffinitur otiosum quod natum, id est, debitum est includere finem & non includit. Ex quo enim omne otiosum est malum, malum autem est carentia non cuiuslibet boni possibilis, sed possibilis & debiti, oportet quod solum ille actus otiosus dicatur qui non ordinatur ad finem ad quem debet ordinari. Quod autem in habente gratiam omnes actus virtutis moralis debeat ordinari semper ad finem charitatis non video, propter duo. Primo quia licet quilibet teneatur vitare omne malum, tamen nullus tenetur facere omne bonum etiam sibi possibile. Alioquin quilibet tenetur ad opera supererogationis, quod non est verum. Tenetur ergo quilibet solum ad bonum cuius omisio est mala & meretur poenam, & illud est bonum meretur debitum nihil habes supererogationis, nunc est ita quod ordinare omnem actum virtutis ad finem charitatis in habente charitatem videtur esse supererogationis, ergo ad hoc nullus tenetur. Maior patet ex dictis.

Minor declaratur, quia ordinario cuiuslibet actus ad finem charitatis in eo qui habet charitatem, per quam iam est sibi debita vita aeterna pertinet directe ad multiplicationem meritorum & augmentum praemii essentialis vel accidentalis. Hoc autem non est necessitatis cum sine hoc sit praemium debitum, sed est supererogationis, ergo &c.

10 Secundo, quia ad omne illud ad quod tenetur fidelis existens in gratia, tenetur fidelis qui est sine gratia, alioquin